

מסורת הש"ס

(א) שנת פח: גיטין לו.
(ב) [תקמן פ"ח: ר"ה
י. מגילה כח. א] נפי
נחומא, (ד) [ומספח
פ"ה ה"ט, ט] [ועוד נספח
יחיד פי רבנן, ו] שקלים
פ"ה מ"א, ו] שנת כח.
סוכה נ"א, ח] [ומספח
פ"ה ה"י ומספח שבעת
פ"ה ה"ג, ט] [נספח:
לחפ"ל, ו] סוכה מה,
ז"ק פ"ד: וערכין לז:
בזכות ד"ר פ"ה תוספת
נגעים פ"ו ה"ג, ו] [ונפי
תוספות שנת פ: ד"ה
השחל],

תורה אור השלם

1. לא תקם ולא תטר
את בני עמך וגו' [א] [א] [א]
לר"ך במוך אני י?
ורקא יט יח
2. בן יאבדו כל אויבך?
בגברתו כצאת השמש?
בגברתו ותשקט הארץ
אבדעים שנה?
שופטים ה לא
3. בי וקרא חלל
באדמה אשר י? אלהיך
נתן לך לרשעה נפל
בשדה לא נודע מי
הקרה: דברים כא א
4. וגם דם נקי שפר
מזבח הרבה מאד עד
אשר מלא את ירושלים
פה לפה לבד מחסאות
אשר הוציאו את יהודה
לעשות הרע בעיני י?
מלכים ב כא טז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ויחידים וכו'
שוכים או יושבים. י"ב
וילי נראה כדור דחידים
היט רבנן בדליתא בתענית
ד' יתן יחידים רבנן
ורבנן קראו חוליס דלית?
גמרי' דף מט מ"א חוליס
רבנן כ' דלילו לפרושו
והי כבר אמר אלל בחוליס
כו:

הגהות הרמב"ח
רנשבורג

[א] גמ' וכן הוא ואמר וגם
דס נקי וכו'. י"ב ע"ן
מהרש"ח בח"א:

תוס' ישנים

לרבינו ואלו גלישנא דקרא
תמי (מ"א טו, ה) ולא סר
מכל אשר יצוהו (ה"י) רק
נבדנן? אוריה אחת,
והאילו מעשה דהסמך,
ובשלמה ממזל דקאמר קיבל
דוד לשון הרע לא קיבל
מדי מקרא, שאינו חושב
על עקביו כיון דרבניס
הניכרים חזו ביה [עמ'ת
סס], ואע"פ שקרא היה
שונג [ה"ס], ואע"פ דחשיב
לית הכא עון, היינו מוסי
דחשיב נמי מעשה דשאל
דלגג לשון ואע"פ ששונג
היה שהיה דורש ק"ו דלעיל
בבן שנה שמפ"ב
בבית וצוואה, ומימה מה
היה סודר רב נמנן. ונראה
שהיה רוצה לומר שהיה כל
כך עניו שלא היה מקפיד על

שאינו נוקם. נקמתו: ונוטר. איזה כחש כללו: אינו כמוסך שלא
השאלתני זו היא נטירה. שהדבר שמור כללו ולא הסימו מדעמו:
דנקיט בלויזיה. ואם בזה אחר לנקום נקמתו נקיים המשפט
ישתוק: דמפייסו ליה. לנכס מחילה: חולה. אינו יכול לנכס
לצדעו ויכשמואל אחת יואלה
חזרתה עמה: ויחידים. בחולין
שאינן יושבין עם שאר בני אדם
אלא שוכבין או יושבין (א) לזדס:
אלא אחד. אין נמנה אלא איש אחד:
אין מויליין. עם האלצב לא שלש
ולא גודל דאין מויליין שמים: ואם
היזא שלש מוין לו. שאינו רמאי
לפי שהוא ניכר שאינו משני בני אדם
שאינו יכול להרחיק זה מזה: גודל.
אם הוילא גודל אין מוין לו כלל
אלא מויליין אותו מציניס: הממונה
בפקיע. הממונה על רצועות
המלקות: שלש. אלצב שלשי אס
הוילא שלשי מוין לו קא סלקא
דעמיה מוין לו שנים: מטרקא
דעמיה. רצועות ישמעאלים העשויה
שט לסוסים: דפסיק רישיה. לכן
קרייה פקיעה שאינה רחבה בראשה
כשאר רצועות מלקות אלא מפסקת
בראשה לרצועות דקות כדי שירגיש
בה הסוס יותר ופקיע לשון פיסוק
וסקיס כמו מבלאי מכנסים הכנסים
מפקיעין לשון קריעה: דסנן.
במסכת שקלים (פ"ה משנה א):
ניצא. שם האיש: היו מפקיעין.
לעשות פמילות לשמחת בית השואבה
בג: גודל. רצועות מלקות: על
מעלות האולם. בזה הבית חולמות
הרבה בנה שם הורדוס כמו שכתוב
בספר יוסף בן גוריון. על מעלות
האולם בבית חולמות גרסין
במספחא: על מי להציא. משל מי
תלקח מן היושבים בעיר או מן
הכהנים שומרי עורה: געו. לעקו:
הרי הוא כפרסכס. מימתו מכפר
עליס: ארבע אמוס מאי
עבידסיהו. גבי מרונת שפיכות
דמים: עשרה דברים. בצצא קמא
חשיב להו צפרק מרובה (דף פ"ב):
אינה

שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש: ת"ר (מ"עשה בשני כהנים שהיו
שניהן שוין ורצין ועולין בכבש קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו
נטל סכין ותקע לו בלבו עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו
בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כ"י ימצא חלל באדמה ויצאו זקנדן
ושופטיק אנו על מי להביא עגלה ערופה על העיר או על העזרות געו
כל העם בכביה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי
הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין ללמדך שקשה עליהם
טהרת כלים יותר משפיכות דמים א וכן הוא אומר וגם דם נקי שפך מנשה
[הרבה מאד] עד אשר מלא [את] ירושלים פה לפה הי מעשה קדים אילימא
דשפיכות דמים השתא אשפיכות דמים לא תקינו פייסא אנשברה רגלו
תקינו אלא דנשברה רגלו קדים וכיון דתקינו פייסא ארבע אמות
מאי עבידיתיהו אלא לעולם דשפיכות דמים קדים ומעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא כיון דהווי
אפילו"י ממילא אתו ליד סכנה תקינו רבנן פייסא עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו
בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי להביא על העיר או על העזרות
ירושלים בת אתווי עגלה ערופה היא והתניא דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן

בראשונה פרק שני יומא

שתים מוציא אחת מבעיא. א"ע דבכמה דוכמי קתני לא
זו אף זו מ"מ היכא דאיכא שניא אחרינא קאמר ליה
ועוד דהיכא דהווי זה בכלל זה לגמרי לא הוה ליה למיתני
והא דלא פריך הכי בריש פ"ק דעירובין (דף ז:) ובריש פרק קמא
דסוכה (דף ז:) דקאמר ר' יהודה
מכשיר עד ארבעים ומשעים אמה
השתא חמשים מכשיר ארבעים
מיציעא יס לומר דכל היכא דלא
הווי דווקא אלא הוה דקין יותר לא
פריך הכי כדמשני בריש מפנין
(שנת דף ק"ו): ארבע וחמש קופות
ארבעה וחמש דלאמרי חמש אצל
המקשה והתם התם חמש מפנין
ארבע מיציעא הוה סלקא דעמיה
דדוקא הוה ומשני ליה דלאו דווקא
הווי צפרק צנות כומיס (מה דף לו):
דקושי מטהר ארבעים וחמשים יוס
פריך ליה משום דדוקא הוה דאין
קושי מטהר לעולם וצפרק אלמנה
ניזונית (כמבואר דף י"ז). דקאמר אלמנה
ששהתה שמים ושלא שנים ולא מצעה
מוזוניה איצדה מוזוניה ופריך ליה
א"ע דהתם לאו דווקא דכ"ש אס
שהתה יותר דאיצדה יס לומר משום
דהתם הווי שמים ושלא זו ואין צריך
לומר זו והלכך פריך ליה וכן צנוק
צצא קמא (דף ק"ח): גבי לוקח מן
הרועים ארבע וחמש זאן אצל לא
שמים ושלא ופריך השתא ארבע
וזנינן חמש מיציעא התם נמי הווי
זו ואין צריך לומר זו וצפרק צמה
אשה (שנת ד' ס:) גבי סנדל הכסומר
פריך ליה משום דפשיטא ליה דהווי
דוקא ד' או חמש אצל לא טובא
וצריש פרק א"ע"פ (מבואר ד' מ.)
משהה אדם אשמו שמים ושלא שנים
וגבי מינוק יונק והולך ארבע וחמש
שנים (שס ד' ס:) איכא למימר
דפשיטא ליה דהוה דקין טובא הלכך
לא פריך ליה אי נמי צהיה דמינוק
יונק ארבע וי' שנים י"ל דדוקא

רבינו חננאל

שאני נוקם ונוטר כנחש
אינו תלמיד חכם. איני,
והא כתיב לא תקום ולא
תטור. ודחיקן ההוא
במקום. כדנתיב איזו היא
נקמה השאלני מגלך א"ל
לא. למחר אמר לו זה
השאלני קרדומך כו. כגון
אילו דברים שחן של מקום
אסור אבל צעירא דגופא
כגון ביוון ויציא בו
אוינו. והתניא
הנעלבים ואינם עולבין
שומעין חרפתם ואינם
משיבין עושינן מאהבה
ושמחים ביסורין. עליהם
הכתוב אומר ואהביו
המדינא על מדותיו
מבעירין לו על כל פשעיו.
ופרקין דמפיסו ליה
ומפיס. ומה הן מוציאין
אחת או שתיים. ומתהנינן
השתא שתי מוציאין
אחת מבעיא. ופריך רב
הסדא האי דקתני אחת
בשריא, שתיים בחולי,
שאני מתאמץ להוציא
אחת, ושתיים שמוציא
החולה אין מוין אותם לו
אחת. והתניא כרב
חסדא אחת מוציאין שתיים
אין מוציאין, ויחידים
מוציאין שתיים ואין מוין
לו אלא אחת, לומר שאין
באין ליד עורה. ויחידים
הללו הן רבנן שנקראו
יחידים ונקראו חולים,
יחידים כדתנן בתענית
התחילין? היחידים
להתענות, ואמרין התם
מאן יחידים אמר רב הונא
רבנן. חולין דגוסינן
בגדין בתחילת פרק
הנודר מן המבושלו רבא
אמר מאן חולין רבנן, רבא
לשמייה דאמר כמאן
מצינן האידינא אקצירי
ומריע כחאי תנא, קצירי
קצירי משם מריע רבנן.
ואקשינן וכו' המוציא
שתיים אחת מוין לו,
והתניא אין מוציאין לא
שלוש ולא גודל במקדש
מפני הרמאי, ואם הוציא
מוין לו. גודל אין
מוין לו. ולא עוד אלא
שהמוציא גודל או שלש
לוקח מן הממונה בפקיע.
ואקשינן מאי מוין לו
דקתני אחת. וזה כולו
לענין המבעיעין למינן
כאשר אמרנו למעלה. אבל
המבעיעין לפייס המוציא
אחת מוין לו אחת
והמוציא שתיים מוין לו
שתיים. ומצאנו זה הדבר

מפורש בתלמוד ארץ ישראל מהו הצביע, הוציא אצבעותיכם הוציא אחת מוין לו, שתיים [מוין לו שלש אין מוין לו],
ובעו לה התם מהו אין מוין לו כל עיקר או אין מוין לו את היתירה, ופשטה אין מוין לו את היתירה. ועוד אמרו כיצד
היה מפייס מהלך לימין או לשמאל, א"ר בון בר חייא ממה דתני מי שוכח בלשונא אמר ליה שכל מימין או אחת עמי
למחנה, דהא אמר לימין הפייס מהלך. תלמידו דר' יונה בשם ר' בון בר חייא לשמאל הפייס מהלך וזה שוכח למה מוטב
שוכח מי שבער עליו הפייס פמנים מזה שאר עליו הפייס אלא פעם אחת. ש"ם כשמוציאין אצבעותיהן לפייס מי
המוציא אחת או שתיים מוין לו מה שהוציא יותר אין מוין לא אלא שתיים. ומונה וכולל הכל ומעמידן כמין כוליארי ונטל מצנפת אחד מהן ומוציאין כל אחד אצבעו ועובר המנין על האצבעות ומונה והולך, ובמקום שמשלים החשבון
הוא הוזהב. פקיע מדורורא, והיא מטרקא, והיא כמין חבל מפחיל חלוי במקל כגון הרצועה שבי"ד מכין בה. פי' הממונה בפקיע, הממונה להכות בזה הפקיע.

עין משפט
נר מצוה

א מ"י פ"ו מהלכות
דעות הלכה סמג לאוין
לח:
ז מ"י שם הלכה ס סמג
לאוין י:
ג [מ"י] שם פ"ב הלכה ג
ופי"ה הלכה יג:
ד ח מ"י שם פ"ו הל' ז
[ופי"ב מהל' משנה הל'
ז]:
ה ח מ"י פ"ד מהלכות
מסעות הלכה ג:
ו ח מ"י פ"ח מהלכות כלי
הקדש הלכה ו:

רבינו חננאל

שאני נוקם ונוטר כנחש
אינו תלמיד חכם. איני,
והא כתיב לא תקום ולא
תטור. ודחיקן ההוא
במקום. כדנתיב איזו היא
נקמה השאלני מגלך א"ל
לא. למחר אמר לו זה
השאלני קרדומך כו. כגון
אילו דברים שחן של מקום
אסור אבל צעירא דגופא
כגון ביוון ויציא בו
אוינו. והתניא
הנעלבים ואינם עולבין
שומעין חרפתם ואינם
משיבין עושינן מאהבה
ושמחים ביסורין. עליהם
הכתוב אומר ואהביו
המדינא על מדותיו
מבעירין לו על כל פשעיו.
ופרקין דמפיסו ליה
ומפיס. ומה הן מוציאין
אחת או שתיים. ומתהנינן
השתא שתי מוציאין
אחת מבעיא. ופריך רב
הסדא האי דקתני אחת
בשריא, שתיים בחולי,
שאני מתאמץ להוציא
אחת, ושתיים שמוציא
החולה אין מוין אותם לו
אחת. והתניא כרב
חסדא אחת מוציאין שתיים
אין מוציאין, ויחידים
מוציאין שתיים ואין מוין
לו אלא אחת, לומר שאין
באין ליד עורה. ויחידים
הללו הן רבנן שנקראו
יחידים ונקראו חולים,
יחידים כדתנן בתענית
התחילין? היחידים
להתענות, ואמרין התם
מאן יחידים אמר רב הונא
רבנן. חולין דגוסינן
בגדין בתחילת פרק
הנודר מן המבושלו רבא
אמר מאן חולין רבנן, רבא
לשמייה דאמר כמאן
מצינן האידינא אקצירי
ומריע כחאי תנא, קצירי
קצירי משם מריע רבנן.
ואקשינן וכו' המוציא
שתיים אחת מוין לו,
והתניא אין מוציאין לא
שלוש ולא גודל במקדש
מפני הרמאי, ואם הוציא
מוין לו. גודל אין
מוין לו. ולא עוד אלא
שהמוציא גודל או שלש
לוקח מן הממונה בפקיע.
ואקשינן מאי מוין לו
דקתני אחת. וזה כולו
לענין המבעיעין למינן
כאשר אמרנו למעלה. אבל
המבעיעין לפייס המוציא
אחת מוין לו אחת
והמוציא שתיים מוין לו
שתיים. ומצאנו זה הדבר

מפורש בתלמוד ארץ ישראל מהו הצביע, הוציא אצבעותיכם הוציא אחת מוין לו, שתיים [מוין לו שלש אין מוין לו],
ובעו לה התם מהו אין מוין לו כל עיקר או אין מוין לו את היתירה, ופשטה אין מוין לו את היתירה. ועוד אמרו כיצד
היה מפייס מהלך לימין או לשמאל, א"ר בון בר חייא ממה דתני מי שוכח בלשונא אמר ליה שכל מימין או אחת עמי
למחנה, דהא אמר לימין הפייס מהלך. תלמידו דר' יונה בשם ר' בון בר חייא לשמאל הפייס מהלך וזה שוכח למה מוטב
שוכח מי שבער עליו הפייס פמנים מזה שאר עליו הפייס אלא פעם אחת. ש"ם כשמוציאין אצבעותיהן לפייס מי
המוציא אחת או שתיים מוין לו מה שהוציא יותר אין מוין לא אלא שתיים. ומונה וכולל הכל ומעמידן כמין כוליארי ונטל מצנפת אחד מהן ומוציאין כל אחד אצבעו ועובר המנין על האצבעות ומונה והולך, ובמקום שמשלים החשבון
הוא הוזהב. פקיע מדורורא, והיא מטרקא, והיא כמין חבל מפחיל חלוי במקל כגון הרצועה שבי"ד מכין בה. פי' הממונה בפקיע, הממונה להכות בזה הפקיע.